

Federatie
**Landbouw
en Zorg**

LAND

GILDE

Bedrijfsoverdracht landbouw en zorg

zorgboeren.nl

Landgilde.nl

Programma

Superkort kennismaken en jullie vragen
Bedrijfsoverdracht op hoofdlijnen
Ervaringen en vragen delen

Naam? Jouw vragen?

Naam en locatie?

Jouw vragen over starten en overname?

Bij start en overdracht...

- 1. Concentreer je op
'wat je wilt'. Dit is
leidend voor details**
- 2. Eerst samen
verdienen en
vakmanschap, dan
ondernemen**
- 3. Neem de tijd!**

Nicole

Jack

Henry

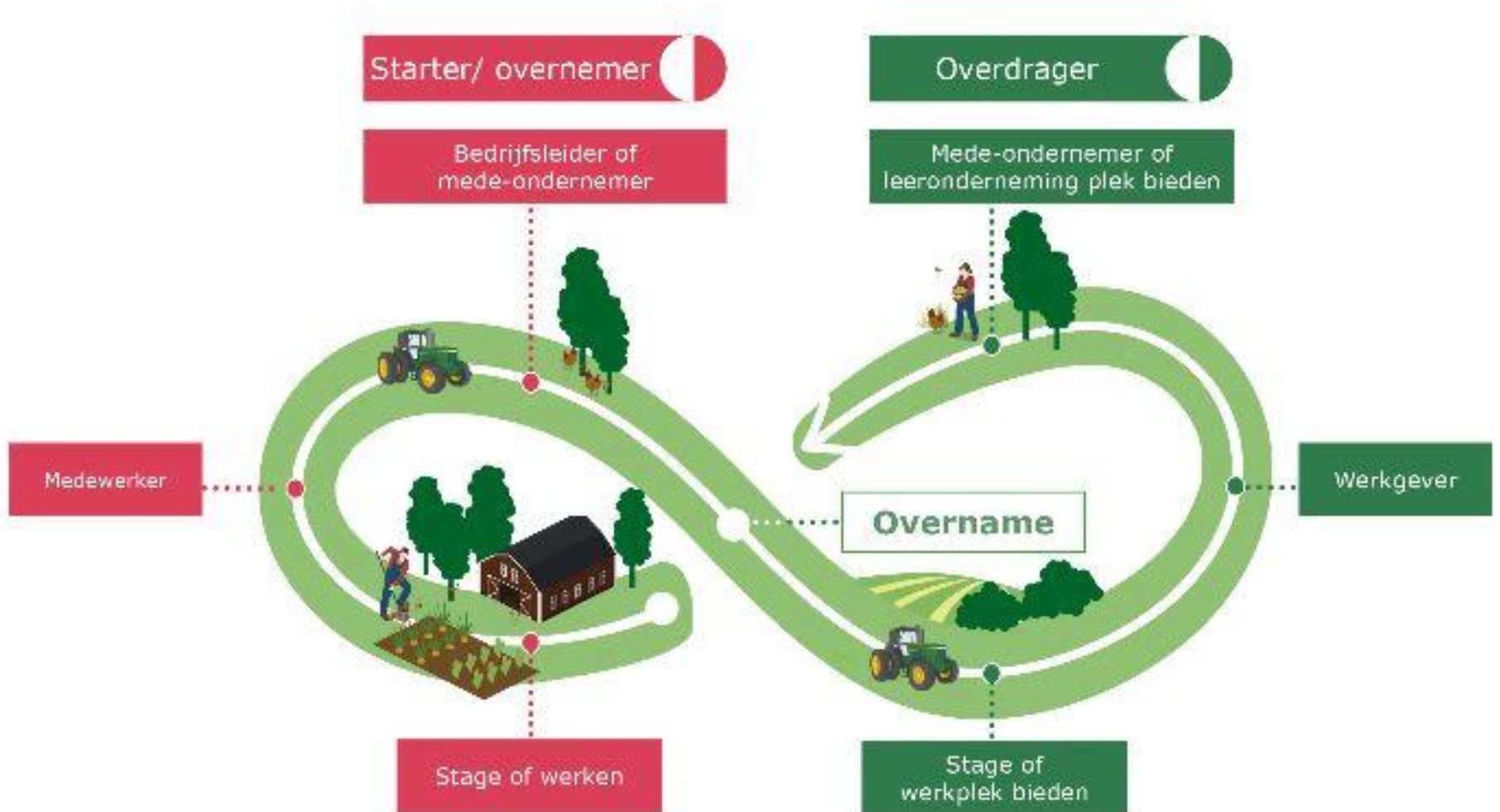
Angela

Monique

Gisela

Bedrijfsovername: deel op in fases

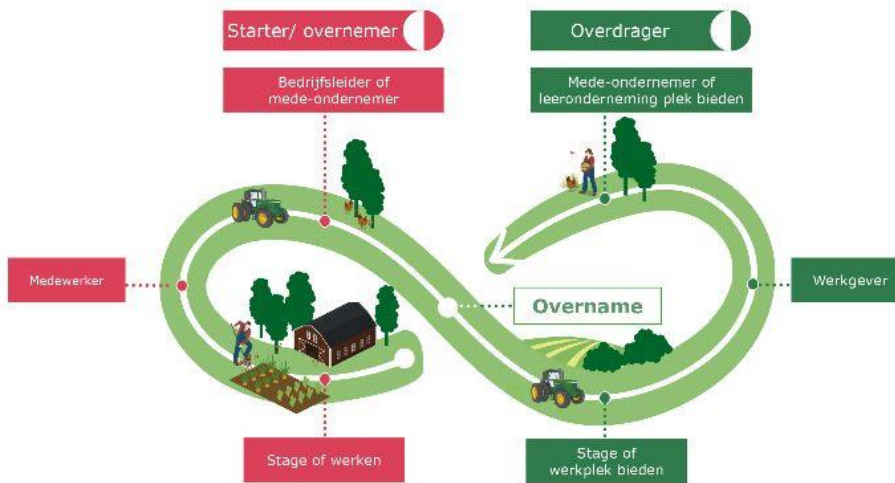
Die fasen passen bij elkaar...

... en kosten tijd

Welke vragen belangrijk?

→ Routekaart Bedrijfsovername

Routekaart Bedrijfsovername

	Stap 1 Starter/overnemer <small>Overname of overnameplek bieden</small>	Stap 2 Gezamenlijk <small>Overname of overnameplek bieden</small>	Stap 3 Overdrager <small>Overname of overnameplek bieden</small>	
1 Kennisfase	Wat is de reden voor de overname? Aan welke voorwaarden moet de overname voldoen?	Wat is de reden voor de overname? Aan welke voorwaarden moet de overname voldoen?	Wat is de reden voor de overname? Aan welke voorwaarden moet de overname voldoen?	1 Kennisfase
2 Marktanalyse	Wat is de markt voor de overname? Wat zijn de concurrenten? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de markt voor de overname? Wat zijn de concurrenten? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de markt voor de overname? Wat zijn de concurrenten? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	2 Marktanalyse
3 Evaluatie	Wat is de waarde van de overname? Wat zijn de risico's? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de waarde van de overname? Wat zijn de risico's? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de waarde van de overname? Wat zijn de risico's? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	3 Evaluatie
4 Overnameplan	Wat is de overnameplan? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overnameplan? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overnameplan? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	4 Overnameplan
5 Overname	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	5 Overname
6 Overname	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	6 Overname
7 Overname	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	7 Overname
8 Overname	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	8 Overname
9 Overname	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	9 Overname
10 Overname	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	Wat is de overname? Wat zijn de voorwaarden? Wat zijn de mogelijkheden voor de overname?	10 Overname

Tips

Overnameplan

- Overnameplan is een document dat de overname beschrijft.
- Overnameplan moet worden gemaakt door de overnemer.
- Overnameplan moet worden goedgekeurd door de overdrager.
- Overnameplan moet worden goedgekeurd door de medewerker.
- Overnameplan moet worden goedgekeurd door de werkgever.

Stap 3 | Routekaart Bedrijfsovername

Overname of overnameplek bieden

Flops

Overnameplan

- Overnameplan is een document dat de overname beschrijft.
- Overnameplan moet worden gemaakt door de overnemer.
- Overnameplan moet worden goedgekeurd door de overdrager.
- Overnameplan moet worden goedgekeurd door de medewerker.
- Overnameplan moet worden goedgekeurd door de werkgever.

[Download van www.landgilde.nl](http://www.landgilde.nl)

Routekaart Bedrijfsovername

1. Vragen met overnemer(s)

2. Vragen met overdrager(s)

3. Vragen gezamenlijk

**→ Samenwerkingsovereenkomst
op hoofdlijnen**

Routekaart Bedrijfsovername

- 1. Kernwaarden**
- 2. Wonen**
- 3. Verdienen (exploitatie)**
- 4. Afzet, klanten**
- 5. Vermogen**
- 6. Financiering**
- 7. Rechtsvorm, samenwerken**
- 8. Risico's**
- 9. Communicatie**
- 10. Termijnen**

1. Kernwaarden

Wat is jouw kern, persoon, plek (visie en missie)

2. Wonen

Wie woont waar en wanneer?

3. Verdienen (exploitatie)

Waar verdien je je inkomen mee?

2 inkomens tijdens overdrachtsfase? 1 inkomen tijdens start?

Zorg alvast overdragen, landbouw later?

Eventueel

Pauze om samenwerken in
exploitatie te doen

**Mits afgesproken wanneer, dan
later door met vragen vermogen
en financiering**

4. Afzet en klanten

Wie regelt wanneer de afzet? Waar verkoop je je producten?

5. Vermogen

Boekwaarde vermogen in grond, gebouwen, vee, machines, woning, gebouwen zorg?

Zijn verwachtingen waarde bedrijf en pensioen helder? Wat is eigen vermogen overnemer, tijdpad opbouw?

6. Financiering

Hoe betaal je de grond en gebouwen?

Bank, pa, crowd, oudere boer, grondfonds, combi: wordt creatief!

7. Rechtsvorm, samenwerken of niet?

Welke vorm past bij jou?

Veel kan, als je weet wat je wilt. Mag veranderen in tijd.

8. Risico's

Benoemen!

Waarom kan de overdracht van jouw kant mislopen?

Ziek, samenwerken, vermogen....

9. Communicatie en spelregels

Wat vertellen we wanneer aan wie?

Faseer, spreek af wanneer, (andere) kinderen?

10. Termijnen

Termijnen voor samenwerken en overname vastleggen

Wanneer wil je in / uit het bedrijf, betrokkenheid tijdens overname?

Overnemen?

Leren van een vak: werkervaring (loon/zzp)

**Oefenen met ondernemerschap als je wilt
(trainee, deel-onderneming met eigen gedeelte)**

Zie het als groeiseizoenen...

**In de landbouw werk je samen, groei,
overdracht: je begint, je laat een bedrijf na**

**Fiscus: houdt rekening met voortzetting
landbouwbedrijven**

Fiscus werkt mee!

Tijd, serieus over ondernemen
3 jaar, 5 jaar

Rechtsvormen: veel
mogelijk, als je weet wat
je wil

Verandert met tijd
Meer takken, apart?

Nog geen overnemers of plek?

Zet jouw vraag op landgilde.nl of op boerzoektboer.nl

Landgilde - waarom

Continuïteit in biologische en verbrede landbouw

- Starters zonder boerderij of zonder zorg
- Boeren of zorgtak zonder opvolger

grond – mensen – kapitaal

Landgilde - wat

Begeleiden bij bedrijfsstart en opvolging in de biologische en multifunctionele landbouw

advertenties – matchen – trainingen – begeleiden

gesprek aangaan, nieuwe intreders, anders financieren

Jullie vragen en ervaringen

Verdieneen:

Elke overname start met arbeid

Inkomen → inkomstenbelasting (box1)

Nog geen vermogensoverdracht

Vermogen:

Fiscus draagt principe van continuïteit

Vermogen → vermogensheffing (box 3)

Vermogensoverdracht: geen truc!

- 1. 'semi-familie' (samenwerken)**
- 2. BV of CV (draag aandelen over)**

Vermogen: let op!

Agrarische waarde \leftarrow \rightarrow Verkeerswaarde

Waarde en balans

Goodwill

Geld in stenen: hoe vrijmaken?

Woning apart?